



**Tarkastuslautakunnan
arviointikertomus vuodelta 2018**

Liedon kunnanvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS 2018

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

2. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

2.1. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallitus

Tilinpäätös muodostui talousarviossa ennakoitua huonommaksi heikomman verokertymän, arvioitua pienempien toimintatulojen ja arvioitua suurempien poistojen johdosta. Kokonaistarkastelussa toimintamenot toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti.

Tilinpäätöksen alijäämä oli -4 524 177,61 € (v. 2017 ylijäämää 1 528 980,70), tästä Liedon Veden osuus oli +398 045,71 € (+711 552,01).

Vuonna 2018 kunnan investointien määrä oli 11,8 M€ ja koko kuntakonsernin 13,7 M€. Kunnan vuosikate oli 2 961 M€ (7 775). Vuosikatetta voidaan pitää riittävänä, jos se riittää poistojen ja arvonalentumisen kattamiseen, mikä ei toteutunut, kun poistot ja arvonalentumiset olivat 7.580 M€ (6 266). Lainojen kokonaismäärä oli vuoden 2018 lopussa 69,2 M€ (60,2). Lainakanta kasvoi 9,0 M€. Koko kuntakonsernin lainakanta oli 88,5 M€ (80,7), kasvua 7,8 M€. Lainojen määrä per asukas oli 3 491 € (3 078) ja koko kuntakonsernin osalta 4 128 € (3 923). Liedon kunnan omavaraisuusaste oli 28 % vuonna 2018. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta, 50 %:n

tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan investointeja ei voida rahoittaa jatkuvasti kasvavalla velkamäärällä. Lainaa on vuoden 2018 lopussa 3 491 € asukasta kohti, lainamäärä on ollut kasvussa vuosittain. Neljältä viime vuodelta laskettu toiminnan ja investointien rahavirran kertymä on – 20 552 805 €. Tämän tunnusluvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisälainaa. Liedon kunnan lainamäärä on kasvanut vuonna 2018 noin 9,0 milj.€, vuonna 2017 noin 6,5 milj.€ ja vuonna 2016 noin 6,3 milj.€.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on toimintakertomuksessa annettu selonteko. Hallitus katsoo, että sisäinen valvonta tuottaa kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Vakinaisen henkilöstön määrä 31.12.2018 (2017) oli 1 007 (990), eli tässä on hieman kasvua. Henkilöstöstä eläköityy noin 20-30 henkilöä vuodessa, vuonna 2018 siirtyi eläkkeelle 36 (33) henkilöä. Eläkkeelle siirtyvien keski-ikä on edelleen tasaisesti noussut ja eläkeiän nousemisen myötä kehitys jatkuu samanaikaisena. Henkilöstön sairauspoissaolot ovat vähentyneet 1 999 kalenteripäivällä vuoteen 2017 verrattuna. Poissaoloja oli keskimäärin 17,0 (19,24) kalenteripäivää / vuosi / työntekijä. Tarkastuslautakunta on huolestunut suuresta poissaolojen määrästä.

Henkilöstökulut olivat vuonna 2018 noin 46 % kaikista toimintakuluista. Tarkastuslautakunta esittää, että henkilöstön rakennetta, kunnan organisaatiota ja toimintatapoja tarkastellaan kriittisesti, kun välttämättömiä säästökohteita joudutaan hakemaan nykyisessä taloudellisessa tilanteessa.

Toiminnallisesti kunnanhallituksen alaisten tulosityksiköiden tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Työllistämisessä uudet keinot ovat vaikuttaneet positiivisesti. Pitkäaikaistyöttömien määrä oli ka 122 henkilöä, kun tavoitteena oli alle 185 hlöä. Nuorten työttömien määrä oli 66 henkilöä, kun tavoitteena oli päästä alle 85 henkilön.

Ympäristöterveyslautakunta

Toiminnalliset tavoitteet on saavutettu, kuten jo monena aiempina vuotena. Pienellä osastolla henkilöstöriskit muodostavat suurimman riskin, kun osa tehtävistä on vain yhden henkilön vastuulla. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä henkilöstön riittävydestä ja asioiden sujumisesta.

Sisäilmaongelmia tulee jatkuvasti kartoittaa ja ilmoitusmenettelyyn tulee olla kaikille tiloissa toimiville selvä. Tarkastuslautakunta edellyttää selvitystä siitä, mikä tilanne on kunnan kaikkien kiinteistöjen osalta.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunnan talousarvio vuodelle 2018 on toteutunut hyvin. Muutetun talousarvion toteutuma oli 99,8 %.

Härkätien terveyskeskuksen jonotusajat ovat olleet hoitotakuun puitteissa. Virkalääkäreitä on saatu palkattua riittävästi. Hammaslääkäripalveluita tarjotaan monissa toimipisteissä, tarkastuslautakunta pohtii tämän järjestelyn toimivuutta. Tähän asiaan toivotaan selvitystä.

Terveyskeskuksen sisäilmakorjaukset saatiin valmiiksi vuonna 2018. Toinen osastoista eli osasto I suljettiin. Tehostettua palveluasumista lisättiin ja samoin kotiin annettavia palveluja. Tähän tarkoitukseen valtuusto myönsi lisämäärärahan, joka ei kuitenkaan riittänyt kattamaan kasvaneita menoja. Tehostetun palveluasumisen ostoihin ja palveluseteleihin varattu määräraha ylittyi 192.106 €:lla. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan omat asumispalvelupaikat tulisi täyttää ennen kuin ostetaan palveluja yksityiseltä palvelun tuottajalta. Liedon kunnassa tehostettuun palveluasumiseen ei ole jonoja.

Siirtoviivemaksuja on syntynyt vain 8.980 € (48.363 €), kehitys on ollut positiivista.

Lastensuojelussa, vammaispalveluissa ja yleisessä sosiaalityössä palveluihin on päässyt määräaikojen puitteissa. Perhekeskusmallia on suunniteltu ja toiminnan on tarkoitus käynnistyä vuonna 2019. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä ennaltaehkäisevää työtä ja varhaisen tuen toimintamallia.

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta

Talousarvio ei toteutunut budjetin mukaisesti, koska varhaiskasvatusmaksut pienenivät.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä sitä, että esiopetuksen sijoittelu alkuopetuksen läheisyyteen alakoulujen yhteyteen on toteutunut ja jatkuu suunnitelmien mukaan. Samaten myönteistä on, että TVT-pedagogin virka vakiinistettiin ja TVT-taitoihin on panostettu. Alueellisesti ja yksikkökohtaisesti laitehankintojen ja TVT-taitojen opetus tulee järjestää tasapuolisesti.

On erittäin myönteistä, että lukiota on pystytty kehittämään suunnitelmien mukaan ja oppilasmäärät ovat kasvaneet.

Koulupsykologin palkkaaminen oli myönteinen asia. Kunnassa tulee seurata toiminnan kehitystä ja tarvetta. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä tilanteesta.

Toimivat asiakaspalveluketjut eivät toteutuneet. Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perhepalveluiden välillä ei toteutunut suunnitellulla tavalla. Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön vaihtuvuus oli suurta vuonna 2018, mikä vaikeutti kehittämistä.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Talousarvio toteutui hyvin.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että liikuntatoimen ja kolmannen sektorin avustusprosesseja selkiytetään. Vapaaehtoisten toimijoiden toimintaa on aktivoitava edelleen.

Lieto-viikko on todettu toimivaksi tapahtumaksi.

Kunnan pääkirjasto ja Taatilan koulukirjasto ovat toimineet hyvin ja olleet ahkerassa käytössä.

Lieto-opiston, Kaarinan kansalaisopiston, lukioden ja liikuntatoimen välistä yhteistyötä tulee edelleen kehittää.

Liikuntalähetteen käyttöönottoa tulee valmistella.

Tarkastuslautakunta haluaa selvityksen siitä, onko nuorisolle varattu riittävästi tiloja vapaa-ajan käyttöön.

Tekninen lautakunta sekä kaavoitus- ja rakennuslautakunta

Teknisen lautakunnan talousarvio ylittyi huomattavasti, osittain johtuen Horristen päiväkodin myyntitappion n. 300.000 € kirjaamisesta tälle kustannuspai-kalle. Myös kunnossapitomenot ja palkkakulut ylittyivät. Toimintakate poikkesi arvioidusta -589t€. Lisämäärärahat olisi pitänyt pyytää tilikauden aikana. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä talousarvion laadinnasta ja riittävydestä, sillä myös vuonna 2017 kunnossapitomäärärahat olivat riittämättömät.

Vuoden 2017 arviointikertomuksessa oli seuraava kappale:

”Toimintamenojen ylitys johtui vuonna 2017 kunnossapitomenojen kasvusta. Jatkossa on tärkeää, että kunnossapitoon kiinnitetään huomioita ja vastuut kunnossapidon osalta määritetään selkeästi. Rakennusten peruskorjauksen ja ylläpidon pitää olla suunnitelmallista ja vastuutettua.”

Kunta on viime vuosina kasvanut voimakkaasti, mikä näkyy uusien tilojen ja infran rakentamisen kasvuna. Rakentaminen on tapahtunut pääsääntöisesti velkarahalla ja velkaantuminen on melko korkealla tasolla kunnassa. Velkämäärän kehittymiseen tulee kiinnittää vakavaa huomiota. Investoinnit tulevat todennäköisesti olemaan matalammalla tasolla tulevaisuudessa.

Projektien onnistumiseksi tarkastuslautakunta pyytää edelleen selvitystä, miten projekteissa varmistetaan kaavoituksen ja rakennuskohteiden tarkoituksenmukaisuudesta ja taloudellisuudesta kaikilla tasoilla päätöksenteosta ja kilpailutuksesta toteutukseen ja valvontaan asti.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä sitä, että kunta on ollut aktiivinen maanhankinnassa ja kaavoituksessa. Raakamaavaranto lienee nyt riittävä.

Kaavoja on valmistunut runsaasti vuonna 2018, mikä on positiivista.

Liedon Vesi

Liedon Veden tulos oli 398.045 € positiivinen. Investointimenot ovat olleet 1,2 milj. euroa.

Tytäryhteisöt ja muu konserni

Liedon asunnot Oy:n toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet. Vuokrataso on pysynyt kohtuullisena. Yhtiön tulot ovat olleet 2,1 milj. euroa ja menot samaa luokkaa.

Liedon Lämpö Oy:n tilikauden tulos on +130.560 € (ed.v. – 75.120 €).

2.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen t€

	2018	2017
Toimintakulut	-116.839	-112.503
Toimintatuotot	25.246	24.522
Toimintakate	- 91.593	- 87.981
Verotulot	75.125	75.955
Valtionosuudet	19.733	20.068
Vuosikate	2.961	7.775
Poistot	7.580	6.255
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-4.524	1.529

Kunnan vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja. Liedon kunnan (sis. Vesi) tilinpäätös on alijäämäinen -4.524,177,61 €.

Vuoden 2018 tilinpäätöksen jälkeen kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää 3.992.174,29 €. Taseen omavaraisuusaste on 28 %, mikä on merkki melko korkeasta velkamäärästä. Hyvänä omavaraisuusasteena pidetään yleisesti 70 % tasoa. Kunnan lainamäärä 31.12.2018 on 69.232.000 € eli asukasta kohti 3.491€.

Koko konsernin omavaraisuusaste on 24 %. Konsernin lainakanta asukasta kohti on 4.463 €.

Koko kunnan (sis. Vesi) investointimenot vuonna 2018 ovat olleet 12 milj.€.

3. Muut toiminnan ja talouden arvioinnit

3.1 Tilintarkastuksen raportit

Tilintarkastajat ovat antaneet kaksi muistiota vuonna 2018 tehdyistä tarkastuksista. Sisäisen valvonnan painopisteenä ovat olleet sosiaali- ja terveystoimi sekä talous ml. investoinnit ja henkilöstöasiat.

4. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 24.09.2018 merkinnyt arviointikertomuksen 2017 johdosta lautakunnilta saadut selvitykset tiedoksi.

5. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työskentely

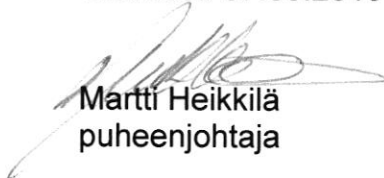
Liedon kunnan tarkastuslautakuntaan kuuluvat puheenjohtajana 29.10.2018 asti Auli Hänninen ja sen jälkeen puheenjohtajana Martti Heikkilä, joka oli siihen asti ollut lautakunnan jäsen. Varapuheenjohtajana Arto Tikka, jäseninä Minerva Peltola, Pentti Kapanen, Loretta Saarimaa ja Tarja Jalo sekä 29.10.2018 alkaen Petteri Suhonen.

Tarkastuslautakunnan työskentely perustuu kuntalain ja tarkastussäännön määräysten ohella toimikaudeksi laadittuun arviointisuunnitelmaan ja kullekin tilivuodelle erikseen laadittuun työohjelmaan. Tämä valtuustokaudelle 2017-2020 valittu tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2018 arviointiin liittyen kaikkiaan kymmenen kertaa. Tilivuoden aikana on kuultu kunnan viranhaltijajohtoa ja perehdytty pöytäkirjoihin ja muuhun kirjalliseen aineistoon. Lisäksi tarkastuslautakunta on käynyt tutustumassa Härkätien terveyskeskukseen, Tarvasjoen hyvinvointikeskukseen, Valma-kotiin sekä Taatilan kouluun. Tarkastuslautakuntaa on avustanut ja sen sihteerinä on toiminut kunnan JHT-tilintarkastaja Sinikka Niitynperä. Lautakunnan jäsenet ovat kouluttautuneet aktiivisesti. Osallistuminen kokouksiin on ollut hyvää. Yhteistyö luottamushenkilö- ja virkamiesjohdon kanssa on ollut rakentavaa ja asioita on tuotu esiin positiivisessa hengessä.

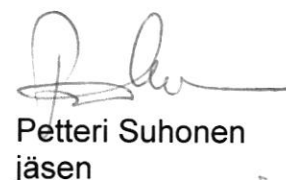
6. Yhteenveto

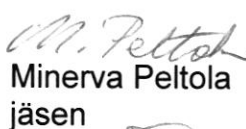
Liedon kunnan tulos muodostui vuonna 2018 negatiivisemmaksi kuin talousarviossa arvioitiin. Tarkastuslautakunta on erittäin huolissaan kunnan taloudellisesta tilanteesta. Talouden tasapainottamistoimenpiteisiin on ryhdyttävä ja kunnan velkamäärän kasvu katkaistava.

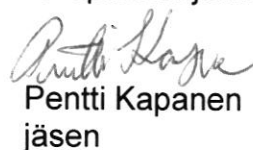
Liedossa 07.05.2019



Martti Heikkilä
puheenjohtaja


Arto Tikka
varapuheenjohtaja


Petteri Suhonen
jäsen


Minerva Peltola
jäsen


Pentti Kapanen
jäsen


Loretta Saarimaa
jäsen


Tarja Jalo
jäsen